М. Ф. Ахундов адына Азәрбајҹан Республика дөвләт КИТАБХАНАСЫ

БҮТҮН ӨЛКӘЛӘРИН ПРОЛЕТАРЛАРЫ, БИРЛӘШИНИ

Бакы

АХШАМ ГӘЗЕТИ

1958-чи илдән чыхыр

АЗӘРБАЈҸАН КП БАКЫ КОМИТӘСИ ВӘ БАКЫ ШӘҺӘР ХАЛГ ДЕПУТАТЛАРЫ СОВЕТИНИН ОРГАНЫ

ОРГАН БК КП АЗЕРБАЙДЖАНА И БАКИНСКОГО ГОРОДСКОГО СОВЕТА НАРОДНЫХ ДЕПУТАТОВ

№ 161 (6343)

Чәршәнбә, 12 ијул 1978-чи ил

Гијмәти 2 гәпик

Бешиллијин үчүнчү илини дә гырмызыбајраглы илә чевирәк!

XXV зәрбачи әмәк илі 1978

Бакы јүксәк кәркинликли аваданлыг заводунун әмәкчиләри Түмен нефтчиләринин сифаришләрини вахтындан әввәл вә јүксәк кејфијјәтлә јеринә јетирмәк һаггында партијанын чағырышыны вә «Бакы фәһләси» заводу коллективинин тәшәббүсүнү разылыг һиссі илә гаршыламышлар. Мүәссисәдә Гәрби Сибирә електрик стансијалары вә јардымчы дизел стансијалары үчүн аваданлыг кәнд дәрилмәси сүр'әтләнир. ШӘКИЛДӘ: Түмендән алынан сифаришләрин јеринә јетирилмәсиндә фәргләнәнләрдән бири — гурашдырычы чилиңәрләр бригадасынын башчысы коммунист **Сабир Мусајев** иш заманы.

Јени техниканын фајдасы

Истисмардан силинән 43 нөмрәли гујудан ахырынчы бору чыхарылан кими алгыш сәдалары әтрафа јајылды. Тә'мирчиләр лајиһә дәринлији 4.700 метр олан гујунун гум тыхачы тутмуш боруларыны өлкә мигјасында илк дәфә олараг «ПЛ-10Е» маркалы пневматик електрик бучургады илә дәјишмәјә мүвәффәг олмушлар. Н. Нәриманов адына НГЧИ гујулары јералты вә әсаслы тә'мир сехинин рәиси Әли Бағыров дејир:

— Јени техниканын тәтбиги үмидимизи дөврултмүшдүр. Сырадан чыхан дәрин вә чох дәрин гујуларын бәрпасы даһа тә'мирчиләримиз үчүн чәтин мәсәлә дејилдир. Електрик бучургадынын көмәји илә илин әввәлиндән бәри ики дајанан гују тә'мир олунмушдур. Онларын һәрәсиндән күндә 75—80 тон дуру јаначаг чыхарылыр.

Әсаслы тә'мирчиләр јарымиллик тапшырығы 164,6 фаиз јеринә јетирмишләр. Планда нәзәрдә тутуландан әлавә 20 гују сыраја гајтарылмышдыр. План үзрә ил әрзиндә чохдан дајанан 10 гујуну бәрпа етмәк нәзәрдә тутулмушду. Һәмин вәзифә 6 ајда һәлл едилмишдир. Әсаслы тә'мир бригадалары илин ахырынадәк тапшырыгдан әлавә даһа 20 гујуну сыраја гајтармаға чалышачаглар. Бүруг усталары Рамазан Рүстәмовун, Ләтиф Дәмировун, Александр Лихтеровун бригадалары чәдвәлдән алты ај ирәли дүшүб 1979-чу илин һесабыны ачмышлар.

Сүр'әт артыр

Гарадаг әһәнк заводу һәлә чох кәнчдир. Сентјабрда онун үч јашы тамам олачагдыр. Коллектив тикинтиләрә чох лазым олан мәһсул бурахылышыны артырмаға сә'ј көстәрир. Бу илин алты ајлыг истеһсал планына 105,2 фаиз әмәл едилмиш, мәһсул сатышы планы исә 109,4 фаиз өдәнилмишдир. Мәһсул бурахылышы кечән илин мүвафиг дөврү илә мүгајисәдә 17,2 фаиз артмыш, әһәнк истеһсалы 51,7 фаиз чох олмушдур. Бу көстәричиләрин газанылмасында хырдалама-чешидләмә сехи (рәиси Јашар Вәлијевдир) әмәкчиләринин хидмәти даһа чохдур.

Заводун директору К. Исајев дејир:

— Коллективимиз планын вә сосиалист өһдәликләринин мүвәффәгијјәтлә јеринә јетирилмәсинә наил олмаг мәгсәди илә јени техника вә технолокијадан сәмәрәли истифадә едир, фәһләләрин иш вә мәишәт шәраитини јахшылашдырмаға чалышыр. Кадрларын пешә һазырлығы сәвијјәсинин јүксәлдилмәси вә дахили еһтијатлардан максимум истифадә едилмәси диггәт мәркәзиндәдир. Үчүнчү рүбдә дәмир-бетон конструксијалар истеһсалы саһәси әсасында арматур сехи јарадачағыг. Илин ахырынадәк бу сехдә 5 мин кубметрдән артыг һазыр мәһсул истеһсал едиб сатачағыг.

Ф. НӘЧӘФГУЛИЈЕВ.

Кәнд механизаторлары үчүн

Б. Сәрдаров адына заводун машынгајыранлары кәнд әмәкчиләри үчүн тәкмилләшдирилмиш галдырычы механизмләр бурахмышлар. Бунлар әввәлкиләрдән хејли јүнкүл вә тәгрибән үчдә бир гәдәр күчлүдүр. Бу галдырычынын көмәји илә бир нечә дәгигә әрзиндә тахылла долу јүк автомобилини бошалтмаг олар.

Заводун РСФСР-ә, Газахыстана вә Орта Асијаја көндәрдији галдырычы механизмләр хырманларда вә елеваторларда тахылын бошалдылмасында әмәк мәһсулдарлығыны хејли јүксәлдир.

Бакы машынгајыранлары инди кәнд әмәкчиләри үчүн памбыгдашыјан автомобил гошгулары, гурашдырма тарла күшәркәләри, тракторлар вә булдозерләр үчүн говшаглар вә еһтијат һиссәләр бурахырлар. Сов.ИКП МК ијул пленумунун гәрарларына чаваб олараг мүәссисәнин әмәкчиләри кәндин бүтүн сифаришләрини вахтындан әввәл јеринә јетирмәјә сөз вермишләр.

Сов.ИКП МК-да сәһбәт

Ијулун 11-дә Сов.ИКП МК Сијаси Бүросунун үзвү, Сов.ИКП МК катиби А. П. Кириленко сосиализм өлкәләри мәдәнијјәт назирләринин Москвада гуртармыш IX мүшавирәсинин иштиракчысы олан нумајәндә һеј'әтләринин башчыларыны гәбул етмишдир.

А. П. Кириленко Сов.ИКП МК ијул пленумунун, ССРИ Али Совети доггузунчу сессијасынын ишиндән, инди Коммунист Партијасынын вә Совет дөвләтинин јеринә јетирдикләри чох мүһүм сијаси, игтисади, сосиал вәзифәләрдән данышмышдыр. О, коммунизм чәмијјәти гуручулуғунда мәдәнијјәт вә инчәсәнәтин бөјүк әһәмијјәтини гејд етмиш, мәдәни гуручулуг мәсәләләринин һәллиндә гардаш сосиализм өлкәләри әмәкдашлығынын вачиб олдуғуну көстәрмишдир.

Фикир мүбадиләси заманы гејд едилмишдир ки, сосиализм өлкәләри арасында икитәрәфли вә чохтәрәфли мәдәни әлагәләрин мүвәффәгијјәтлә инкишафы марксизм-ленинизм, пролетар бејнәлмиләлчилији принсипләри вә мәгсәд үмумилији әсасында сосиализмин мөвгеләринин даһа да мөһкәмләндирилмәси просесинә мүһүм көмәкдир.

Гејд олунмушдур ки, сосиалист мәдәнијјәти кәркинлијин зәифләмәси просесинин мөһкәмләнмәсинә вә маддиләшдирилмәсинә, е'тимад вә әмәкдашлыг шәраити јарадылмасына, бүтүн дүнјада сүлһүн мөһкәмләндирилмәсинә јенәлдилән бејнәлхалг мәдәни мүбадиләнин инкишафына фәал сүрәтдә көмәк едир.

Сәмимилик вә достлуг шәраитиндә кечән сөһбәтдә Сов.ИКП МК Сијаси Бүросу үзвлүјүнә намизәд, ССРИ мәдәнијјәт назири П. Н. Демичев, Сов.ИКП МК катиби К. В. Русаков, Сов.ИКП МК мәдәнијјәт шө'бәсинин мүдири В. Ф. Шауро иштирак етмишләр. (СИТА).

Сов.ИКП Мәркәзи Комитәсиндә вә ССРИ Назирләр Советиндә

Сов.ИКП Мәркәзи Комитәси вә ССРИ Назирләр Совети кәнд тәсәрүфаты истеһсалыны даһа да инкишаф етдирмәк вә онун сәмәрәсини јүксәлтмәк мәсәләләри барәсиндә бир сыра гәрарлар гәбул етмишләр. Гәрарлар Сов.ИКП МК-нын 1978-чи ил ијулун 3—4-дә кечирилмиш пленумунда бәјәнилмишдир.

Һәмин гәрарлар ашағыдакылардыр:

«Кәнд тәсәрүфаты истеһсалынын комплекс механикләшдирилмәсини даһа да инкишаф етдирмәк вә кәнд тәсәрүфатына јүксәк мәһсулдар техника илә тәчһиз етмәк тәдбирләри һаггында»;

«Јемләрин истеһсалыны артырмаг вә кејфијјәтини јүксәлтмәк тәдбирләри һаггында»;

«1978—1985-чи илләрдә јем истеһсалы вә јем базырланмасы, һејвандарлыг фермаларында вә гушчулугда ишләрин комплекс механикләшдирилмәси үчүн јүксәк мәһсулдар техника истеһсалыны артырмаг тәдбирләри һаггында»;

«1978—1985-чи илләрдә гарышыг јем истеһсалынын артырылмасы вә ССРИ Тәдарүк Назирлији гарышыг јем сәнајеси мүәссисәләринин техники сәвијјәсинин јүксәлдилмәси һаггында»;

«1978—1985-чи илләрдә јем әлавәләри, биткиләри горујан васитәләр вә микробиолокија сәнајесинин дикәр мәһсулларынын истеһсалыны даһа да инкишаф етдирмәк һаггында»;

«Һејвандарлыгда дамазлыг ишини даһа да тәкмилләшдирмәк тәдбирләри һаггында»;

«Һејвандарлыға бајтарлыг хидмәтини јахшылашдырмаг тәдбирләри һаггында»;

«Шәкәр чүгундурунун бечәрилмәсинин комплекс механикләшдирилмәси вә кимјалашдырылмасы вә шәкәр сәнајесинин даһа да инкишаф етдирилмәси һаггында»;

«Гарғыдалы селексијасыны вә тохумчулуғуну јахшылашдырмаг саһәсиндә әлавә тәдбирләр һаггында»;

«Колхоз вә совхозларын игтисади вә малијјә вәзијјәтини јахшылашдырмаг тәдбирләри һаггында»;

«Совхозлара вә дикәр кәнд тәсәрүфаты мүәссисәләринә тәбии фәлакәтдән вә башга әлверишсиз шәраитдән дәјән зәрәрин өдәнилмәси гајдасыны тәкмилләшдирмәк һаггында»;

«Кәндә фәрди јашајыш евләринин тикилмәсини даһа да инкишаф етдирмәк вә кадрларын сахланмасы һаггында».

Сов.ИКП МК вә ССРИ Назирләр Совети әмин олдугларыны билдирмишләр ки, партија, һөкумәт вә комсомол тәшкилатлары, совет вә тәсәрүфат органлары көстәрилән гәрарларда нәзәрдә тутулмуш тапшырыгларын мүвәффәгијјәтлә јеринә јетирилмәсини тә'мин етмәкдән өтрү һәр үчүн тәдбир көрәчәк, бүтүн кәнд тәсәрүфаты мәһсуллары истеһсалынын вә тәдарүкүнүн сәмәрәсинин јүксәлмәсинә вә бунларын хејли артмасына наил олачаглар.

Гәбул олунмуш гәрарларын гыса хүласәси мәркәзи, республика, өлкә вә вилајәт гәзетләриндә дәрч олунур.

(СИТА).

Достлуг сәфәри һаггында филм

Ијулун 10-да Москванын кинотеатрларында Л. И. Брежнев јолдаш башда олмагла совет партија вә һөкумәт нүмајәндә һеј'әтинин Чехословакија Сосиалист Республикасына рәсми достлуг сәфәринә һәср едилмиш јени сәнәдли филм көстәрилмәјә башланмышдыр.

Кинохрониканын кадрлары Прагада вә Братиславада Чехословакија зәһмәткешләринин кениш күтләләринин Совет Иттифагы елчиләрини мүстәсна сәмимијјәт вә мөһрибанлыгла гаршыламасындан, ики гардаш өлкәнин рәһбәрләринин көрүшләриндән вә данышыгларындан бәһс едир. Филмдә Совет—Чехословакија мүнасибәтләринин һәртәрәфли, даһа да инкишаф етдирилмәсини тә'мин едән биркә бәјанатын имзаланмасы мәрасими әкс олунмушдур.

«Л. И. Брежневин Чехословакијаја сәфәри» кинофилми мәркәзи сәнәдли филмләр студијасында јарадылмышдыр. (СИТА).

ЈЕР КҮРӘСИНИН ҺӘЈАТЫ

УЛАН-БАТОР

Бурада Монголустан халг ингилабынын 57-чи илдөнүмү мүнасибәтилә Д. Сухе-Баторун вә Х. Чојбалсанын мәгбәрәси, В. И. Ленинин абидәси вә Зајсан дағында совет дөјүшчүләринин абидәси өнүнә әклилләр гојулмушдур. МХИП МК-нын биринчи катиби, МХР Бөјүк Халг Хуралы Рәјасәт һеј'әтинин сәдри Ј. Седенбал, Сијаси Бүронун үзвү, МХР Назирләр Шурасынын сәдри Ж. Батмунх, МХР-ин дикәр партија вә һөкумәт рәһбәрләри, халг ингилабы ветеранлары вә ичтимаијјәтин нүмајәндәләри тәнтәнәли мәрасимдә иштирак етмишләр.

ДАКАР

Нуакшот радиосунун вердији хәбәрә көрә, Мавританијада һәрби милли дирчәлиш комитәси һакимијјәти өз әлинә алдыгдан сонра тәшкил олунмуш һөкумәтин тәркиби е'лан едилмишдир. Һәрби комитәнин сәдри подполковник Мустафа Үлд Салеһ һөкумәт башчысы тә'јин олунмушдур. Әввәлләр о, силаһлы гүввәләр гәрарگаһынын рәиси иди. Һөкумәтин тәркибинә сәккиз һәрби гуллугчу вә сәккиз мүлки шәхс дахилдир.

Хәбәрләрдә көстәрилир ки, Мавританијада гадаған саәты е'лан олунмушдур.

НАЈРОБИ

АБШ конгресинин Сомалидә рәсми сәфәрдә олан нумајәндә һеј'әти орадан јола дүшмүшдүр. Могадишо радиосунун вердији хәбәрә көрә, нумајәндә һеј'әти Сомалијә Америка һәрби ләвазиматы көндәрилмәси һаггында президентлә вә һөкумәт үзвләри илә мәсәлә мүзакирә етмишдир. Һәмчинин Америка һәрби дәниз донанмасы кәмиләринин Сомали лиманларына дахил одмасы имканы мүзакирә олунмушдур.

НЈУ-ЈОРК

Нју-Јоркда «Интурист»ин нумајәндәлији гаршысында бомба партламышдыр. Хошбәхтликдән инсан тәләфаты олмамышдыр. ЈПИ Акентлијинә зәнк вуран «намә'лум шәхс» демишдир ки, партлајышы сионист тәшкилатынын үзвләри тәшкил етмишләр. Полис мүгәссирләри тутмамышдыр.

МАДРИД

Наварра әјаләтинин низибати мәркәзи олан Памплона шәһәриндә баш вермиш һадисәләр заманы бир нәфәр өлдүрүлмүш вә 135 адам јараланмышдыр.

Һәмин шәһәрдә үмуми амнистија вә Памплона һәбсханаларында олан мәһбусларын азад едилмәси һаггында тәләбләри мүдафиә үчүн нумајиш кечирилмишдир. Полис вә мүлки гвардија мүгавимәт көстәрән нумајишчиләри говуб дағытмаг үчүн атычы силаһындан истифадә етмишләр. Тоггушмалар тәләфата сәбәб олмушдур.

Наварра әјаләтинин сијаси партијалары, о чүмләдән коммунистләр биркә бәјанатда полисин һәрәкәтләрини писләмиш вә гејд етмишләр ки, полис ачыг-ашкар сәлаһијјәти чатмајан иш көрмүшдүр. Памплонанын бәләдијә идарәси дә буна бәнзәр бәјанат вермиш вә бүтүн һадисәләрин објектив сүрәтдә тәһгиг олунмасыны, полисин дәрһал шәһәрдән чыхарылмасыны тәләб етмишдир.

ПАРИС

Игтисади вә сосиал шура хәбәр вермишдир ки, **1978-чи ил јанварын 1-дә Франса әһалисинин сајы 53 милјон 183 мин нәфәр олмушдур.**

Ченеврәјә јола дүшмүшдүр

Сов.ИКП МК Сијаси Бүросунун үзвү, ССРИ харичи ишләр назири А. А. Громыко АБШ-ын дөвләт катиби С. Венсла көрүшмәк үчүн ијулун 11-дә Москвадан Ченеврәјә јола дүшмүшдүр.

Внуково тәјјарә меј-данында А. А. Громыкону Сов.ИКП МК Сијаси Бүросунун үзвү Ј. В. Андропов, дикәр рәсми шәхсләр јола салмышлар. (СИТА).

Сомали президенти Сиад Барре дүнән Франсаја көрүшә кетмишдир.

ХАЛГЫН ҺАФИЗӘСИНДӘ ӘБӘДИ ЈАШАЈЫР

18-чи Ордунун дөјүш шөһрәти музејиндә

ШӘКИЛДӘ: 18-чи Орду музејинин јени експонатлары—үзәриндә Л. И. Брежневин автографы олан «Кичик торпаг» вә «Дирчәлиш» китаблары.

18-чи Ордунун Бакыдакы дөјүш шөһрәти музејинә Москвадан бағлама кәлмишди. Ичәрисиндә Л. И. Брежнев јолдашын «Кичик торпаг» вә «Дирчәлиш» хатирә китаблары варды. Онларын титул вәрәгләриндә Леонид Иличин автографлары јазылмышдыр. Партијамызын вә Совет дөвләтинин рәһбәри, мәшһур 18-чи десант Ордусунун сијаси шө'бәсинин кечмиш рәиси Л. И. Брежневин бу һәдијјәси музејин експозисијасында фәхри јер тутур.

Мјасников күчәсиндә јерләшән музејдә Леонид Илич Брежневин ады илә, онун Бөјүк Вәтән мүһарибәси илләриндәки јорулмаз фәалијјәти илә бағлы сәнәдләр чохдур.

Бакылылар вә Азәрбајҹан пајтахтынын гонаглары 18-чи Ордунун сијаси шө'бәси рәисинин одлу-аловлу күнләрдәки һәјатындан епизодлары әкс етдирән фотошәкилләрин гаршысында хејли дајанырлар. Онлар бу фотошәкилләрә һәјәчанла бахыр, витринләрдә сахланан сәнәдләри охујурлар.

Будур, музејә бир груп ушаг дахил олур. Онлар әдәбијјат дәрсләриндә Л. И. Брежнев јолдашын хатирәләри илә бөјүк марагла таныш олмушлар. Инди исә бураја кәлмишләр ки, музејдә топланмыш материалларын көмәји илә мүһарибә гәһрәманларынын һүнәринә тәсәввүрләриндә чанландырсынлар.

...1943-чү илин феврал—сентјабр ајларында Новороссијск рајонунда десант әмәлијјатларынын схеми. Будур, әфсанәви Кичик торпаг. Онун саһәси чәми 30 квадраткилометрә јахындыр. Лакин гәһрәманларын ганына бојанмыш бу бир парча торпаг тарихә әбәди дахил олмушдур.

«Кичик торпаг» китабыны охујанда, 18-чи Ордунун дөјүш шөһрәти музејинин експозисијасы илә таныш оланда саг галмыш вә һәлак олмуш гәһрәманларын јенилмәз ираәси гаршысында бир даһа баш әјирсән.

Музејдәки чохлу фотошәкил арасында биринчи дәрәчәли старшина Мәлик Гулијевин шәкли диггәти чәлб едир. Һүчум заманы ону һәмишә ирәлидә көрмәк оларды. 1943-чү ил февралын 18-дә дә белә олду. Һәмин күн о, сүрүнә-сүрүнә дүшмән пулемјотуна јахынлашды вә дөјүшчүләримизи баш галдырмаға гојмајан бу пулемјоту гумбара илә сусдурду. Пулемјот мәһв едилдикдән сонра ајаға галхан дөјүшчүләр дүшмәни кери говдулар. Лакин Мәлик Гулијев өлүмчүл јараланды. Онун сон сөзләри бу олду: «Мән өз борчуму ахырадәк јеринә јетирдим».

«Кичик торпаг» китабы мәрд вәтәнпәрвәрләрдән, коммунистләрдән, Коммунист Партијасындан вә онун руһландырычы вә сәфәрбәредичи күчүндән бәһс едир. Дөјүшләрдә шәхсән иштирак етмәси, әскәрләр вә командирләрлә јахын үнсијјәтдә олмасы Леонид Иличә чәбһәдә партија-сијаси ишин әһәмијјәтини дәгиг сәчијјәләндирмәк имканы вермишдир.

Музејдә о дөврүн мараглы сәнәдләри—18-чи Ордунун сијаси шө'бәсинин Л. И. Брежнев јолдаш тәрәфиндән имзаланмыш директивләри нүмајиш етдирилир. Ордунун сијаси шө'бә рәисинин мә'луматларында олдуғу кими, бу директивләрдә дә дөјүшчүләрин һәјатына вә чансағлығына, әрзағын вә дөјүш сурсатынын вахтында дашынмасына, интизама чидди риајәт олунмасына даими гајғы һисс едилир. Белә гајғы она көрә лазым иди ки, әмәлијјат мејданынын гәһрәманлары өзләрини бөјүк торпагдан ајры дүшмүш кими һисс етмәсинләр.

Бөјүк Вәтән мүһарибәсинин әдәби салнамәсиндә Гафгаздакы шиддәтли чарпышмалардан, Новороссијск угрунда дөјүшләрдән, Кичик торпагдакы гәһрәманлыг епопејасындан бәһс едән китаблар аз дејилдир. Онларын мүәллифләри һәмин чарпышмаларда иштирак етмиш маршаллар, кенераллар вә алмираллар, забитләр, сержантлар вә әскәрләр, һабелә тарихчиләр, јазычылар вә журналистләрдир. Инди бүтөв бир китабхана тәшкил едә билән бу китаблар музејдә нүмајиш етдирилир. Охучуну һәјәчанландыран бу әсәрләрдә кечмиш күнләрин гәһрәманлыг һадисәләриндән, вәтәнпәрвәр совет дөјүшчүләринин мәрдлијиндән, јенилмәзлијиндән, Вәтәнә һәдсиз сәдагәтиндән данышылыр. Китабларын сәһифәләриндә биз партијамызын идејаларыны, дүшмәнә гаршы мүбаризәнин мәгсәд вә вәзифәләрини дөјүшчүләрә изаһ етмәк үчүн сијаси ишчиләрин јорулмадан нечә ишләдикләри барәдә хатирәләрә раст кәлирик.

18-чи Ордунун дөјүш шөһрәти музејі јени-јени мараглы сәнәдләрлә, јадикар әшјалары илә зәнкинләшир. Индијәдәк онун експонатларына јүз мин адам бахмышдыр.

Музејин експозисијасы илә танышлыгдан сонра тамашачылар гәлбләрини чошдуран вәтәнпәрвәрлик һиссләрини рә'ј китабында ифадә едирләр. Москвалы гонаг, ССРИ Мүдафиә Назирлији Һәрби Тарих Институтунун баш елми ишчиси, тарих елмләри намизәди Кнјазков јолдаш јазыр: «Музејин експозисијасы илә таныш оларкән совет халгымыз үчүн, гәләбәләримизин илһамчысы вә тәшкилатчысы олан доғма Ленин партијасы үчүн ифтихар һисси кечирирсән.

Партијамызын вә дөвләтимизин рәһбәри Леонид Илич Брежневин дөјүш јолуну әкс етдирән експонатларла танышлыг адамда бөјүк гүрур һисси доғурур».

Музејин рә'ј китабында белә јазылар чохдур.

С. СӘЛИМОВ,
18-чи Ордунун дөјүш шөһрәти музејинин директору.

НАТО үзвү олан өлкәләрин Заирә һәрби мүдахиләси кенишләнир. НАТО гошунлары вә онларын нәзарәти алтында олан «Африка дөвләтләрарасы гүввәләри» дејилән бөлмәләр Заирдә, хүсусилә Шаба әјаләтиндә ахтарышлар апарыр, динч сакинләри һәбсә алыр, онлара ишкәнчә верирләр. ШӘКИЛДӘ: Заирдә ганлы чинајәтләр тәрәдән мөбутчу һәрбчиләр.

СИТА-нын фотохроникасы.

ТӘШВИГАТ СӘФӘРИ

«Јак-40» тәјјарәсиндә Москва—Сибир — Сакит океан маршруту илә тәшвигат сәфәри башланмышдыр. Тәшвигат сәфәрини «Известија» гәзети редаксијасы ССРИ Мүлки Авиасија Назирлији илә бирликдә кечирир.

Тәшвигат сәфәри тәчрибәли ики ај давам едәчәкдир. Онун иштиракчылары Түмендә, Омскда, Новосибирскдә, Томскда, Краснојарскда, Иркутскда, Улан-Удада, Читада, Тындада, Јакутскда, Магаданда, Петропавловск-Камчатскда, Хабаровскда, Јужно-Сахалинскдә вә Владивостокда олачаглар. «Известија» гәзетинин охучулары Сибирин вә Узаг Шәргин сәрвәтләринин комплекс һалында истифадәјә верилмәси планларынын јеринә јетирилмәсиндән, бу рајонлара сәфәри заманы Л. И. Брежнев јолдашын вердији төвсијәләрин һәјата кечирилмәсиндән, Сов.ИКП XXV гурултајынын гәрарларынын мүвәффәгијјәтлә јеринә јетирән сәнаје вә кәнд тәсәрүфаты әмәкчиләринин диггәтәлајиг ишләриндән бәһс едән материалларла таныш олачаглар.

Бу шәкил С. М. Киров адына Азәрбајҹан Дөвләт Универсситетинин елми китабханасында чәкилмишдир. Китабхананын әмәкдашларындан (сағдан) С. Һамыбәјова, Г. Гулијева вә Н. Студкина јени алынмыш әдәбијјаты нәзәрдән кечирирләр.

Фото Ф. Рзазадәниндир.

БАКЫНЫ КОММУНИСТ ӘМӘЈИ, НҮМУНӘВИ МӘИШӘТ ВӘ СӘЛИГӘ-САҺМАН ШӘҺӘРИНӘ ЧЕВИРӘК!

Онларла фәхр едирик

БАКЫ кетдикчә бөјүјүр, даһа да көзәлләшир, өјнунда јени-јени имарәтләр учалдылыр, јоллар салыныр. Ону коммунист әмәји, нүмунәви мәишәт вә сәлигә-саһман шәһәринә чевирмәк үчүн тәдбирләр һәјата кечирилир. Шәһәрин күчә вә јолларында шүтүјән автомашынларын саһири көзәллији дә, јолларын сәлигә-саһманы да, пијадаларын давранышы да коммунист әмәји шәһәринин адына лајиг олмалыдыр. Ичтимаи асајишин горунмасы саһәсиндә һәјата кечирилән тәдбирләр бу нәчиб ишә көмәк едир. Бу бахымдан көнүллү халг дружиначыларынын иши диггәтәлајигдир.

Шәһәрин күчә вә јолларында автомашынларын һәрәкәтинин низамланмасында, пијадаларын јол һәрәкәти гајдаларына дөгиг риајәт етмәсинә нәзарәт едилмәсиндә јол нәзарәти инспекторлары, автомобил мүфәттишләри илә бирликдә 900-дәк көнүллү халг дружиначысы вә ичтимаи автомобил мүфәттиши иштирак едир. Һәр күн 70—75 ичтимаи фәал нәзарәт постларында нөвбә чәкир. Илин әввәлиндән бәри дружиначылар 76 дәфә үмумшәһәр рејдиндә иштирак етмишләр. Сон беш ајда дружиначылар мүхтәлиф нәглијјат тәсәррүфатларында, истеһсалат мүәссисәләриндә, тәһсил очагларында јол һәрәкәти гајдалары һаггында 32 дәфә сөһбәт кечирмишләр. Онларын һазырладыглары сатирик стендләрин, әјани тәшвигат васитәләринин дә тә'сири чохдур.

Нәглијјат үзрә халг дружиначылары вә ичтимаи автомобил мүфәттишләри гәраркаһына узун мүддәтдир ки, 2 нөмрәли такси машынлары паркынын гараж мүдири Мирзә Исмајылов башчылыг едир. Коммунист М. Исмајылов ичтимаи вәзифәнин өһдәсиндән бачарыгла көлир. Онун төшәббүсү илә Бакы рајонларында да нәглијјат үзрә халг дружиначылары гәраркаһлары јарадылмыш, үмумшәһәр гәраркаһы нәздиндә 11 нәзарәт посту тәшкил едилмишдир.

Дружиначы Оттај Чәлилов ишдән сонракы вахтларда вә истираһәт күнләри голуна гырмызы сарғы бағлајараг проспектләрдә, күчәләрдә нөвбә чәкмәји шәрәф иши сајыр. 22 илдир ки, дружиначы кими шәрәфли ады өз ишкүзарлығы, бачарығы илә доғрулдур.

1 нөмрәли такси машынлары паркында Рамиз Әлијев һәм тәчрүбәли сүрүчү, һәм дә фәал ичтимаијјәтчи кими такыјырлар. О, биринчи дәрәчәли сүрүчүдүр. Тапшырығларын өһдәсиндән бачарығла көлир, идарә етдији такси машыныны һәмишә саз сахлајыр. 32 ил сүкан архасында ишләјән Рамиз Әлијев јол һәрәкәти гајдаларына дөгиг риајәт етмәклә башга сүрүчүләрә нүмунә көстәрир. «Гәзасыз ишләмәк уғрунда», «Әʼла хидмәтә тә'минат верирәм» төшәббүсләринин фәал иштиракчысы олан Рамиз Әлијев төкчә такси машынлары паркынын дејил, бизим коллективин дә фәхридир.

«Сегмен» нефтдашыјан кәмисинин суканчысы Садыг Меһдијев, Азәрбајҹан ССР Нефтајырма вә Нефт Кимјасы Сәнајеси Назирлији нәглијјат конторунун нөвбәтчи механики Виктор Пономарјов вә башгалары ичтимаи асајишин сајыг кешикчиләридир. Дружиначылардан Н. Бағыров, А. Тағызадә, Ш. Ширәлијев, Н. Намазов, Ш. Чәфәров, С. Абдуллајев вә башгалары мүхтәлиф мәктәбләрдә, истеһсалат мүәссисәләриндә јол һәрәкәти гајдаларына даир мүһазирә вә сөһбәтләр апарырлар. Јај тә'тили күнләри илә әлагәдар олараг дружиначылар мәктәбләрин күтләви истираһәт јерләриндә—пионер дүшәркәләриндә олур, маралы тәдбирләр кечирирләр. Ушаглар арасында јол һәрәкәти гајдаларынын өјрәнилмәси кими вачиб бир ишә дөвләт автомобил мүфәттишлијинин әмәкдашлары илә бирликдә халг дружиначылары да көмәк көстәрирләр. Шаумјан рајонунун мәктәбләриндә илдә бир дәфә «Јол һәрәкәти гајдаларынын тәблиғи күнү» кечирилир. Һәмин күн нәглијјат үзрә ичтимаи автомобил мүфәттишләри вә халг дружиначылары дахили ишләр органлары әмәкдашлары илә бирликдә тәһсил очагларында мүһазирәләр, сөһбәтләр, нәглијјата, јол һәрәкәти гајдаларына даир викториналар тәшкил едирләр. Белә тәдбирләр әјани васитәләрлә, сәнәдли филмләрлә мүшајиәт олунур.

Ичтимаи фәаллар бөјүк гүввәдир, е'тибарлы, мөһкәм дајағдыр. Биз бу гүввәдән даһа сәмәрәли истифадә едир, нәглијјатын тәһлүкәсиз һәрәкәтини тә'мин етмәк үчүн фәалларын көмәјинә даим еһтијач дујуруг. Дружиначылар вә ичтимаи автомобил мүфәттишләри исә бу көмәји һеч вахт әсиркәмирләр.

Рамиз АББАСОВ,
Бакы Шәһәр Дахили Ишләр Идарәси әлаһиддә јол нәзарәти дивизионунун командири, милис подполковники.

„Бакы"нын көмәји илә

«БИНАНЫН ТИКИНТИСИ НИЈӘ ЛӘНКИЈИР?»

«Бакы» гәзетинин 1978-чи ил 13 ијун тарихли нөмрәсиндә дәрч олунмуш «Бинанын тикинтиси нијә ләнкијир?» сәрлөвһәли мәгаләә Бакы Баш Тикинти Идарәси 1 нөмрәли трестинин 8 нөмрәли тикинти идарәси партија бүросунда кениш музакирә едилмишдир. Мәгаләдә көстәрилән фактлар доғру чыхмышдыр.

Нәгсанлары арадан галдырмаг, 8-чи микрорајонда автомат телефон стансијасынын тикинтисини сүр'әтләндирмәк үчүн конкрет тәдбирләр көрүлмүшдүр. Тикинти иншаат материаллары вә дәмир-бетон мә'мулаты илә мүнтәзәм тә'мин олунур. Чатышмајан смета-лајһә сәнәдләри һазырланмыш, лазыми аваданлыг алмаг үчүн сифариш верилмишдир.

Автомат телефон стансијасы тикиб вахтында тәһвил вермәк үчүн бир сыра башга тәдбирләр дә һәјата кечирилир.

М. ӘҺМӘДОВ,
Бакы Баш Тикинти Идарәси 1 нөмрәли трестинин 8 нөмрәли тикинти идарәсинин рәиси,
М. ҺӘСӘНОВ,
партија тәшкилаты катибі.

Кејфијјәт кабинети јарадылыр

Дүнән 2 нөмрәли Бакы чөрәк заводунда кејфијјәт кабинети јарадылмасына башланмышдыр. Орада мәһсулун кејфијјәтини идарәетмә системи илә әлагәдар мүһазирәләр охуначаг, семинарлар, габагчыл тәчрүбә мәктәбинин мәшғәләләри кечириләчәкдир. «Шәраф лөвһәси»ни кејфијјәт усталарынын шәкилләри бәзәјәчәкдир.

Кабинетдә гурашдырылмаг хүсуси електрик лөвһәсиндә истеһсал технолокијасы схемләри көстәриләчәкдир.

Мусиги илә, поезија илә

Емин САБИТОҒЛУ,
әмәкдар инчәсәнәт хадими, республика Ленин комсомолу мүкафаты лауреаты, бәстәкар:

—СЕВИМЛИ шаиримиз Сәмәд Вургунун ејниадлы поемасы әсасында «Бакынын дастаны» адлы јени вокал-симфоник поема үзәриндә јарадычылыг ишими бу күнләрдә баша чатдырмышам. Солист, хор вә симфоник оркестр үчүн нәзәрдә тутулмуш бу поема тезликлә ифа олуначагдыр.

Сабит Рәһман адына Шәки Дөвләт Драм Театрында Н. Һәсәнзадәнин «Имзалар ичиндә» тамашасына мусиги бәстәләмишәм. Ч. Чаббарлы адына «Азәрбајҹанфилм» киностудијасында «Дантенин јубилеји» бәдии филми артыг чәкилиб тәһвил верилмишдир. Филмин мусиги мүәллифи мәнәм. Ораја бир нечә маһны дахил едилмишдир. Һәмин маһныларын мүғәнниләримизин ифасында сәсләнәчәкдир.

Азәрбајҹан ССР Назирләр Совети Дөвләт Телевизија вә Радио Верилишләри Комитәсинин бәдии шурасы бу күнләрдә үч јени маһнымы бәјәниб гәбул етмишдир. Бунлар халг шаири Рәсул Рзанын, шаирләрдән Никар Рәфибәјлинин вә Атиф Зејналлынын мүвафиг олараг «Дејишмә», «Күлләр» вә «Лачыным» ше'рләринә јазылмыш маһнылардыр. Кечән ил Лачын рајонунда е'замијјәтдә олларкән гәбагчыл әмәк адамлары илә мараглы көрүшләримиз олду. «Лачыным» маһнысы бу сәфәрин мәһсулудур. Кәләчәкдә һәмин силсиләни давам етдирәчәјәм. Гуруб-јарадан әмәк адамларымызын шүҹаәтини, гәһрәманлығыны, бу күнкү фиравAn һәјатымызы тәрәннүм едән силсилә маһнылар јаратмаға чалышачағам.

Ч. Чаббарлы адына «Азәрбајҹанфилм» киностудијасында јеничә чәкилишинә башланмыш «Од арасында һаһә» бәдии филминин мусиги үзәриндә чалышырам. Арзум Азәрбајҹанын гәһрәман өвладларынын мүбаризәсиндән бәһс едән бу екран әсәринә лајиг мусиги јаратмагдыр. Бир истәјим дә вар: узун илләрдән бәри үзәриндә ишләдијим «Дәдә Горгуд» балетини нәһајәт, бу ил опера вә балет театрына тәһвил верим. Һәмишә чалышырам ки, бәстәләдијим әсәрләр тәләбкар тамашачыларын вә динләјичиләрин зөвгүнү охшасын, онлара мә'нәви гида версин.

Сиз нә үзәриндә ишләјирсиниз?

Тофиг БАЈРАМ,
шаир:

—«СӘНИНЛӘ көрүшәндә» адлы сечилмиш ше'рләр китабым бу јахынларда охучуларын мүһакимәсинә верилмишдир. Гардаш халглар поезијасындан етдијим тәрчүмәләрим барәдә дә охучулара мә'лумат вермәк истәрдим. «Јазычы» нәшријјаты Азәрбајҹан ССР халг шаири Николај Тихоновун «Сечилмиш әсәрләри»ни чапа һазырлајыр. Орада мүәллифин әсасән Азәрбајҹан һаггында јаздығы ше'рләри топланмышдыр. Рус совет поезијасынын ағсаггалы өзүнүн 80 иллик јубилејини јени илһамла, көзәл әсәрләрлә гаршылајыр. «Азәрбајҹан дәфтәри» адлы ше'рләр силсиләси буна көзәл мисалдыр. Силсилә 13 ше'рдән ибарәтдир. Мүәллиф бу ше'рләрлә Бакынын көзәллијини, әзәмәтини, Ләнкәранын фусункар тәбиәтини, Шәкинин әмәкчи инсанларыны, үмумијјәтлә республикамызын бир чох шәһәр вә кәндләринин гуручуларыны бөјүк поетик илһамла тәрәннүм етмишдир. Мән совет поезијасынын инчиси сајылан бу әсәрләри бөјүк һәвәслә ана дилимизә чевирмишәм.

Бундан башга, Ленин мүкафаты лауреаты Рәсул Һәмзәтовун, көзәл сөз усталарындан Александр Твардовскинин, Јевкени Јевтушенконун ше'рләрини Азәрбајҹан дилинә тәрчүмә етмәклә мәшғулам. Республиканын халг рәссамы, көркәмли фырча устасы Сәттар Бәһлулзәдәнин һәјат вә јарадычылығы һаггында бир поема үзәриндә ишләјирәм. Кәлән ил «Кәнчлик» нәшријјаты јени ше'рләрдән ибарәт китабымы чапдан бурахачагдыр. Мән бундан әввәлки китабларымда башладығым «Хатиримдә јашајанлар» силсиләсини орада давам етдирәрәм. Арамыздан вахтсыз кетмиш сәнәт адамларымыз һаггында јени ше'рләр, С. Бәһлулзадә һаггында поема, һабелә литвалы гәләм достларымдан етдијим тәрчүмәләр китабда топланачагдыр.

Загафгазијада јашајыб-јарадан үч гардаш халгын достлуғунда бәһс едән ше'рләр китабы үзәриндә дә ишләјирәм. «Гардашлыг нәғмәси» адлы ше'рләр силсиләси һазырлајырам. Ишләдијим «Јазычы» нәшријјаты нда охучуларын зөвгүнү охшајан дәрин мүндәриҹәли китаблар бурахылмасына чалышырам.

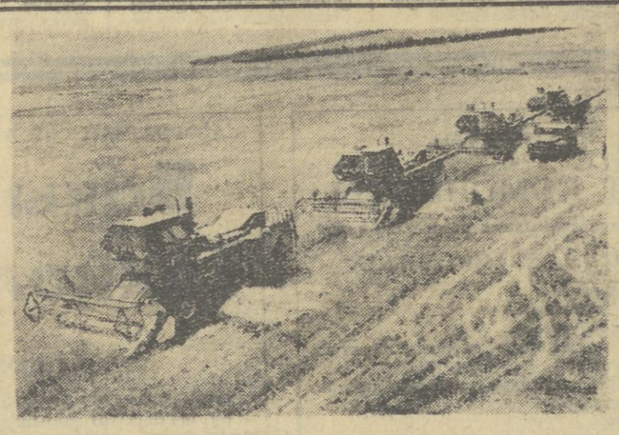

Республикамызда тахыл бичини давам едир. Бу шәкиләр Шәки рајонундакы С. Орчоникидзе адына тахылчылыг совхозунда чәкилмишдир. Совхозун әмәкчиләри бу ил 45 мин тондан чох тахыл јығмағы өһдәләринә алмышлар. ШӘКИЛӘРДӘ: сағда — бичиндә фәргләнән механизатор, Сосиалист Әмәји Гәһрәманы Баба Сәмәдову тәбрик едирләр; солда — тахыл бичининдә.

Фото О. Литвининдир.

Инчәсәнәт јениликләри

ЈУБИЛЕЈӘ ҺӘСР ОЛУНУР

Москвада Азәрбајҹан ССР әмәкдар инчәсәнәт хадими Олга Николскајанын фортепиано илә оркестр үчүн консерти сәсләнмишдир. Әсари Кеннади Правоторовун идарәси илә Үмумиттифаг телевизијасы вә радиосунун симфоник оркестри ифа етмишдир. Соло һиссәсини Бакы пианочусу Роза Шифрин чалмышдыр. Мүәллифин ҮИЛККИ-нин 60 иллијинә һәср етдији бу әсәр лентә јазылмышдыр.

✦

«СИРК МӘНИМ ҺӘЈАТЫМДЫР»

Азәрбајҹанын сәнәдли кино јарадычылары «Сирк мәним һәјатымдыр» адлы јени филм чәкирләр. Филмә баханлар екранда көзәл, әлван тамашанын шаһиди олачаглар. Филмин гәһрәманы мәшһур сирк устасы, Азәрбајҹан ССР халг артисти Хосров Абдуллајевдир. О, сирк вә естрада сәнәти үнсүрләрини үзви сүрәтдә бирләшдирән «Күлүшләр вә мә'чүзәләр парады» адлы иллүзија ревјүсү јаратмышдыр.

Филм тамашачылара артистин јарадычылыг лабораторијасыны көстәрир, бу мараглы ревјүнүн нечә һазырландығындан бәһс едир. Ссенарисин мүәллифи Р. Шик, режиссор Ч. Зејналлы, оператор Ш. Шәрифовдур.

✦

СӘРКИ САЛОНУ

Түркүстан рајон мәркәзинин (Газахыстан ССР) сакинләри тәсвири сәнәт усталарынын әсәрләри илә мүнтәзәм таныш олмаг имканы әлдә етмишләр. Мин иллик тарихи олан бу кичик шәһәрдә сәрки салону ачылмышдыр. Јахын вахтларда Аркалыкда, Чезказганда, Уралскда вә Уст-Каменогорскда да сәрки комплексләри истифадәјә вериләчәкдир.

(СИТА).

«РЕСЕНЗИЈА АХТАРЫРЫГ...»

Бакы, Л. Шмидт күчәси, 22. Бакы шәһәр мә'лумат бүросу бурада јерләшир. Һәр күн онун үнванына 168 адда гәзет, 156 адда журнал кәлир. Гәзет-журнал кәсикләри шө'бәсиндә онлары диггәтлә нәзәрдән кечирир, мүхтәлиф бирликләри, заводлары, фабрикләри, институтлары вә дикәр тәшкилатлары марагландыран материаллары сечирләр.

— Һазырда 265 тәшкилата хидмәт едирик,—деј ә шө'бә мүдири Алвира Секачева билдирир. — Будур, С. М. Киров адына Азәрбајҹан Дөвләт Универсситетинин Сов.ИКП тарихи, фәлсәфә, педагокика вә психолокија, чоғрафија кафедраларындан, һесаблама мәркәзиндән, Бакы Баш Тикинти Идарәсиндән јени тәләбнамәләр көндәрилмишдир. Биз театрлардан, мәдәнијјәт сарајлары вә евләриндән дә сифаришләр алырыг. Онлар тамашалар һаггында ресензијалар, бу вә ја дикәр актјорун јарадычылығы барәдә мәгаләләр ахтарырлар. Тезтез фәрди сифаришләр дә олур. Белә абонентләр арасында јазычылар, бәстәкарлар, рәссамлар, һејкәлтәрашлар вардыр.

Лакин бурада даһа чох мүәссисәјә вә тәшкилата, даһа чох адама көмәк көстәрилә биләр. Бунун үчүн онларын шө'бәјә мүрачиәт етмәләри кифајәтдир. Шө'бәнин әмәкдашлары тибб, инчәсәнәт, әдәбијјат, кәнд тәсәрүфаты, нәглијјат, тикинти, елм, кино мәсәләләринә... даир информасија вермәјә һәмишә һазырдырлар. Бу, чох да асан иш дејилдир. Кәрәк гәзет вә журналларын һәр бир нөмрәси башдан-ајаға охунсун, лазыми материаллар әшкар едилсин. Сонра онлары кәсиб, үзәрләринә мәнбәји вә дәрч тарихи көстәрилән кағыз јапышдырырлар. Нәһајәт, онлар хүсуси гутуларда јығылыр, бир-бир сифаришчиләрә чатдырылыр.

Араз ЗЕЈНАЛОВ.

«Тәләбә театры» фәалијјәт көстәрир

ССРИ-нин 50 иллији адына Азәрбајҹан Харичи Дилләр Педагожи Институтунда инкилис дили факултәсинин «Тәләбә театры» фәалијјәт көстәрдији күндән кәнчләрин рәғбәтини газанмышдыр. Тәләбәләр В. Шекспирин «Һамлет» вә «Отелло» әсәрләрини инкилис дилиндә мүвәффәгијјәтлә тамашаја гојмушлар. Коллектив XIX—XX әср америкалы, инкилис јазычы вә драматурглары әсәрләриндән ајры-ајры сәһнәләр һазырламыш, тәләбә вә шакирдләр гаршысында чыхыш етмишдир. Бејүк Октјабр сосиалист ингилабынын 60 иллији бајрам едилдији күнләрдә тәләбәләр Бакыдакы 23 нөмрәли мәктәбин шакирдләринә Бернард Шоунун «Питмалион» пјесиндән парчалар көстәрмишләр.

«Тәләбә театры» Бакыдакы 1, 23, 164 нөмрәли мәктәбләри һамилијә көтүрмүшдүр. Һәмин мәктәбләрдә инкилис дилиндә фәалијјәт көстәрән мүхтәлиф дәрнәкләр тәшкил едилмишдир.

Театрын коллективи М. Горки адына Кәнч Тамашачылар Театры вә С. Вургун адына Рус Драм Театры илә сых әлагә сахлајыр, онлардан дәјәрли мәсләһәтләр алырлар.

Драм дәрнәји үзвләринин әксәријјәти ашағы курс тәләбәләри вә дәрс ә'лачыларыдыр. Театрын фәал үзвләриндән Н. Казымова, Р. Сафәрәлијева, Ф. Әләкбәрова, А. Нуризадә, Н. Абидова вә башгалары ејни заманда факултәнин ичтимаи ишләриндә дә фәал иштирак едирләр.

Бејнәлхалг кәнчләр күнү мүнасибәтилә А. Шәрифзадә адына Актјор евинә топлашмыш тамашачылар бу јахынларда јенә дә «Тәләбә театры» коллективинин мәһарәти илә таныш олмушлар. Тәләбәләр К. Менсвилдин «Бир финчан чај» һекајәси үзрә тамаша көстәрдиләр. Тәләбә-актјорларын инкилис дилиндә рәван, көзәл данышыглары тамашачылара бөјүк тә'сир бағышламышдыр. Коллективин чыхышларыны институтун өзфәалијјәт өркестри мүшајиәт етмишдир. Тәләбә-актјорлар роллары бөјүк мәһарәтлә ифа етмишләр.

Јени дәрс илиндә «Тәләбә театры» С. Вургунун «Вагиф» драмындан сәһнәләри (әсәри факултә мүәллимләринин рәһбәрлији илә тәләбәләр тәрчүмә едирләр) инкилис дилиндә сәсләндирәчәк вә бир сыра башга тамашалар көстәрәчәкләр. Бу ишдә онлара досент З. Султанованын рәһбәрлик етдији институтун бәдии шурасы, филолокија елмләри намизәди М. Гарајеванын мүдир олдуғу фонетика кафедрасы вә факултә комсомол тәшкилаты јахындан көмәк едирләр.

К. МИРЗӘЈЕВ,
ССРИ-нин 50 иллији адына Азәрбајҹан Харичи Дилләр Педагожи Институтунун мүәллими.

Бу күн

Бејнәлхалг јармаркаја

Бакы палтар моделләри еви бу күн Југославијаја 35 адда кејим модели јола салмышдыр. Драп парчадан јахасы хәзли гадын палтолары, Шәки ипәк комбинатынын мәһсулларындан тикилмиш јарашыглы дөнләр; јубка, кофта вә блузкадан ибарәт олан, ипәк, чит вә кәтандан һазырланан гадын кејим дәстләри онларын арасындадыр. Моделчи рәссамлардан С. Рустәмова, А. Аркентова, Р. Григорјан вә Ш. Мирзәјеванын тәклиф етдикләри моделләр әсасында тикилмиш һәмин мәһсулларда милли кејим үнсүрләринә кениш јер верилмишдир.

Бакылы палтар усталарынын һазырладыглары моделләр бу илин пајызында Загреб шәһәриндә ачылачаг бејнәлхалг јармаркада нүмајиш етдириләчәкдир.

АВТОМОБИЛ ВӘ ТӘМИЗ ҺАВА

ИНДИ дүнјада автомобилләрин сајы 300 милјона чатмышдыр. Онларын һәр биринин илдә орта һесабла 15 мин километр јол кетмәси вә бу заман 4.350 килограм оксикен уларағ 3.250 килограм карбон газы, 530 килограм дәм газы, 93 килограм зәһәрли карбоһидрокен вә 27 килограм азот оксиди бурахмасы нәзәрә алынарса, бу машынлар «ордусунун» атмосферә нечә бөјүк зијан вурдуғуну тәсәввүр етмәк о гәдәр дә нәтин олмаз. Милјонларла машынын бу чүр «нефәс» алмасы адамларын сагламлығына, шәһәрләрин јашыл либасына мәһведичи тә'сир көстәрир, тикилиләри, мә'марлыг абидәләрини корлајыр.

Онә көрә дә кикијена бахымындан тәһлүкәсиз автомобил јарадылмасы зәрурәтиндән сон вахтлар тез-тез сөһбәт ачырлар. Бунунла әлагәдар автомобилин сүр'әти, конструксијасынын давамлылығы, раһатлығы вә с. кејфијјәтләри илә бағлы олан ән'әнәви тәләбләр арха плана кечир. Һәрәкәтин тәһлүкәсизлији вә атмосферә бурахылан зәһәрли газларын азалдылмасы — инди автомобилләшдирмәнин башлыча проблемләри бах, бунлардыр. Чүнки онлар ән әсас мәсәлә — инсанларын сагламлығы мәсәләси илә бағлыдыр.

Һәс, јарәнмыш вәзијјәтдән чыхыш јолу нәдәдир? Һәр өлкәдә проблемин һәллинә бир чүр јанашырлар. Мәсәлән, ССРИ-дә автомобилләшдирмәнин зәрәрли нәтичәләринин гаршысыны алмаг үчүн бүтүн лазыми социал шәраит вардыр. Һәр шејдән әввәл өлкәдә фәрди вә ичтимаи нәглијјатын инкишафында мүтәнасиблијин позулмамасына нәзарәт едилир. Ичтимаи нәглијјатын инкишафына үстүнлүк верилир, фәрди нәглијјат исә јардымчы рол ојнајыр вә јүк, һабелә сәрнишин дашынмасына чидди тә'сир көстәрмир.

Бунунла белә, ССРИ-нин автомобил паркы сүр'әтлә бөјүјүр. Онә көрә шәһәрләрдә тәмиз һава проблеми өһәмијјәт кәсб едир. Һәмин проблем мүхтәлиф јолларла һәлл олунур.

Мәсәлән, проблеми һәлл етмәјин шәһәрсалма вариантлары вардыр. Буна бир мисал көстәрмәк истәрдик: Москвада Мајаковски мејданы алтындан тунел чәкилишинин баша чатдырылмасы һәмин рајонда һавадакы карбон оксидинин миградарыны тәгрибән 10 дәфә азалтмышдыр. Күчәләрин кенишләндирилмәси дә шәһәрдә һаванын тәмиз сахланмасына көмәк едир.

Конструкторларын иши дә чохдур. Сон илләр дахили јанма мүһәррикини башга бир моторла әвәз етмәјә чәһд көстәрилир. Мәсәлән, електромобил нүмунәләри јарадылмышдыр. Лакин ачыг-ашкар көрүнүр ки, нә онлар, нә дә јарадылмагда олан дикәр «тәмиз» машынлар јахын кәләчәкдә дахили јанма мүһәррикләрини әвәз едә билмәјәчәкдир. Буна көрә дә ССРИ-дә електромобилләр вә мүһәррикләрин дикәр типләринин ишләниб һазырланмасы илә јанашы, конструкторларын вә алимләрин сә'јләри мөвчуд мүһәррикин тәкмилләшдирилмәсинә јөнәлдилмишдир: онун гидаланма системи вә ишләмә просеси јахшылашдырылыр, дәм газынын бурахан системдә газларын там јанмасы, јахуд нејтралашдырылмасы үчүн ишләр апарылыр, јени јаначаг нөвләри ахтарылыр.

Сәрија илә истеһсал олунан «ЗИЛ» маркалы совет јүк машынлары инди аз дәм газы бурахдығына көрә чох «тәмиз» машындыр. Буна бир сыра тәкмилләшдирмәләр апармагла наил олмушлар. Мәсәлән, аз зәһәрли дәм газы бурахан карбуратор јарадылмышдыр, ашағарында гурғушун олмајан бензин ишләдилир вә с.

Зәһәрли дәм газы илә мүбаризә тәдбирләриндән бири дә автомобилләрин газ јаначағына кечирилмәсидир. Москвада гырмызы балонлу јүк машынларына тез-тез тәсадүф олунур. Автобуслар вә таксиләр дә маје газла ишләмәјә кечирилир.

Јени јаначаг нөвләринин ахтарышы һидрокенә мүрачиәт етмәјә сәбәб олмушдур. Бу идеја тәзә дејилдир. Һәмин идеја авиасијада мејдана кәлмиш, лакин јалныз бизим күнләрдә, нефт јаначағынын гытлыг етдији бир дөврдә актуал мәсәләјә чеврилмишдир. Кәләчәјин енеркетикасынын үнсүрү кими һидрокенә бөјүк үмидләр бәсләнилир. Чүнки о јанаркән нефт мәһсулларына нисбәтән үч дәфә чох, дөрд көмүрдә мүтәјисәдә исә дөрдгат чох истилик ајрылыр. Һидрокен бензиндән он дәфә јүнкүлдүр. Лакин онун башлыча үстүнлүјү зәрәрсиз олмасыдыр: јаначағын чеврилмә силсиләси су илә башланыб су илә дә гуртарыр.

Һидрокен һәлә бизим әсрин 20-чи илләриндә дирижабларда, дахили јанма мүһәррикләриндә тәтбиг олунурду. Икинчи дүнја мүһарибәси заманы «ЗИС-5» маркалы совет јүк автомобилләриндә дә сынаглар апарылырды. Ленинград чәбһәсиндә исә һава һүчумундан мүдафиә аеростатларында ишләдилән һидрокендән автомобил јаначағы кими истифадә едилирди.

1968-чи илдә Новосибирскдә һидрокенлә ишләјән јүк машыны јарадылмышдыр. Инди Харковда габаг шүшәсинә «Һидрокен. Сынаг апарылыр» сөзләри јазылмыш «Лада» вә «Москвич»ләрә раст кәлмәк мүмкүндүр.

Әлбәттә, сөһбәт тамамилә һидрокен илә ишләјән автомобилләрдән кетмир. Буна һәлә чох вар. Һәләлик һидрокен бензинә әлавә кими ишләдилир. Лакин бунун өзү белә јанма мәһсулларыны, азот оксидләри истисна олмагла (азот оксидләринин мигдары да онларча дәфә азалыр), бүтүн зәрәрли компонентләрдән азад едир. Јаначаға беш фаиз һидрокен әлавә олундугда бензин мәсрафи тәгрибән 30 фаиз азалыр.

Һазырда өлкәнин бир нечә шәһәриндә һидрокен јаначағындан истифадә саһәсиндә тәдгигат апарылыр. ССРИ Елмләр Академијасынын комиссијасы һәмин ахтарышлары әлагәләндирмәји өз үзәринә көтүрмүшдүр. Машынларда һидрокенин тәһлүкәсизлији проблемләри һәлл олунур, автомобил бакларында газ еһтијатынын мүмкүн олан вариантлары өјрәнилир. Һәлә чохлу експеримент апармаг лазым кәләчәкдир. Анчаг алимләр белә һесаб едирләр ки, һидрокен автомобили елә бизим нәслин јашадығы дөврдә күтләви нәглијјат васитәси олачагдыр.

К. СЛЮМИНА.

Һава нечә олачаг

Бу күн саат 19-дан сабаһ саат 19-дәк Бакыда һава тутуглуб-ачылачаг, јағмурсуз нечәчәк, шимал вә шимал-гәрб күләкләри әсәчәкдир.

Кечә 18—22, күндүз исә 27—32 дәрәчә исти олачагдыр.

Дәниз сујунун һәрарәти 24—25 дәрәчә олачагдыр.

Өлкәмизин сәнаје мүәссисәләри әһалинин мәишәти үчүн бир сыра мәһсуллар бурахыр. Онларын ән јахшыларынын нүмунәләри Москвада, тәсәррүфат мәлларынын даими сәрәкисиндә нүмајиш етдирилир. Шәкилдә көрдүјүнүз бу мәналлар газандарыг Пермдә фәалијәтиндә олан Лысвенскаметаллургија заводунун коллективи һазырламышдыр.

СИТА-нын фотохроникасы.